CAG
Centrum Agrarische Geschiedenis

In de greep van de vooruitgang (1880-1950)

Als gevolg van de Agricultural Invasion, de toevloed van goedkope buitenlandse landbouwproducten, kent de Belgische landbouw een fameuze heroriëntering.

Het accent verschuift voorgoed naar de veeteelt en de tuinbouw, hoewel de akkerbouw aanvankelijk prominent aanwezig blijft.

Amerikaanse tractor van het merk Moline aan het werk op een veld in Wallonië, 1922, Centre d'archives de la Fédération Wallonie-Bruxelles.

Gemengd landbouwbedrijf

Het gemengde landbouwbedrijf houdt nog grotendeels stand: in familieverband uitgebaat, steeds meer marktgeoriënteerd en overwegend kleinschalig. Tegelijkertijd worden vele boeren gedwongen om elders werk te zoeken: sommigen emigreren, anderen zoeken hun heil in seizoenarbeid, de meesten vinden werk in de heroplevende industrie en de groeiende administratie.

De landbouwer ziet ondertussen zijn arbeid in toenemende mate gemechaniseerd. Maar het is vooral op het vlak van wetenschappelijk onderzoek, voorlichting en onderwijs dat opmerkelijke inspanningen worden geleverd. De sector zelf onderkent het belang van samenwerking, wat resulteert in een veelvoud aan coöperaties, syndicaten en gilden. Het is evenwel pas na de Tweede Wereldoorlog dat de landbouw klaar is voor de grote sprong voorwaarts.

Door Yves Segers, Bert Woestenborghs en Jo Bekaert, 2004.

Open relatie tussen platteland en stad

De landbouwbedrijven blijven begin twintigste eeuw overwegend kleinschalig en familiaal georganiseerd, maar zijn hoe langer hoe meer marktgeoriënteerd.

Door de stijgende welvaart en de groeiende afzetmogelijkheden van luxeproducten in de steden krijgt de kleine boer kansen om aan gezonde winstmarges zijn waar te slijten.

Aspergekweker met familie aan het werk, ca. 1930, KADOC KU Leuven, Fotocollectie Boerenbond.

Verkoop van asperges op de markt, ca. 1930, Collectie Landbouwleven / Le Sillon Belge.

Op weg naar de markt

De uitbouw vanaf 1885 van een fijnmazig spoornetwerk zorgt voor de ontsluiting van het platteland. Klassiek is het beeld van de boer of boerin die geladen met koopwaar de 'boerentram' neemt, op weg naar de wekelijkse markt in de nabijgelegen centrumplaats.

De Belgische land- en nog meer de tuinbouw is in het begin van de twintigste eeuw vermaard voor de productie van enkele delicatessen en luxeproducten. Tuinbouw, zo zou koning Leopold II ooit gezegd hebben, is de "bijouterie de l'agriculture belge".

Asperges blijven veeleer bestemd voor de lokale markt, maar onder meer witloof, bloemkolen en tafeldruiven worden geëxporteerd tot ver buiten de landsgrenzen.

CAG
Centrum Agrarische Geschiedenis

Méér dan landbouw in België

Als gevolg van de landbouw- en nijverheidscrisis tijdens het laatste kwart van de negentiende eeuw beproeven jaarlijks enkele duizenden Belgen hun geluk in het buitenland.

Vooral de Verenigde Staten, Canada en Argentinië zijn populaire bestemmingen voor immigranten. Toch blijft die overzeese migratie in vergelijking met andere Europese landen beperkt. Meer gezinnen vestigen zich in Frankrijk.

Omstreeks 1900 wonen er ongeveer een half miljoen Belgen, waarvan het gros in het 'département du Nord'.

Advertentie voor emigratie naar Canada, 1904, KADOC - KU Leuven.

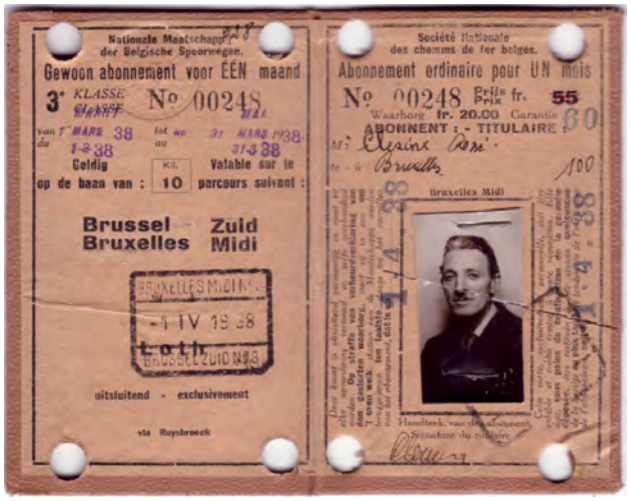

Treinabonnement Belgische Spoorwegen, 1938
© Spoorwegmuseum NMBS (Train World).

Op de boemel

De invoering vanaf 1870 van goedkope spoorabonnementen maakt het voor de gewone man mogelijk om dagelijks te pendelen van het platteland naar de fabriek in de stad.

Een al bij al klein station als Scherpenheuvel, gelegen in het economisch weinig ontwikkelde Hageland, heeft rond 1900 het grootste aantal weekabonnementen van heel België.

Op die manier blijven velen nog wel betrokken bij de landbouw. Wie heeft er op het platteland immers geen lapje grond te bewerken? Het hoofdinkomen wordt evenwel elders gehaald

Naar Frankrijk

Met hun typische 'tweezak' over de schouder trekken jaarlijks tienduizenden landarbeiders voor seizoenarbeid naar Wallonië, Noord-Frankrijk, Nederland of Duitsland.

De seizoenarbeiders helpen in de bietenoogst, werken in de ast voor het drogen van de cichorei of maken bakstenen in veldsteenbakkerijen.

Voor de Eerste Wereldoorlog telt België jaarlijks tussen de 40.000 en 45.000 seizoenarbeiders, aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog nog 15.000 à 20.000.

Ze komen vooral uit de provincies Oost- en West-Vlaanderen en Henegouwen. Een kleinere groep is afkomstig van het Hageland,

De grijparmen van de industrie

Vanaf 1890, nadat de industriële crisis stilaan bezworen lijkt, kent België een opvallende opkomst van de voedingsindustrie. Er is een heroriëntering van akkerbouw naar tuinbouw en een stijgende welvaart.

Nieuwe productie- en bewaartechnieken en een groter aanbod van fruit en groenten volgt. De regio Leuven, met conservenfabrieken zoals Marie-Thumas of Jacobs, is hiervoor gekend.

Reclamekaart van conservenfabrikant Marie Thumas, 1913 - 1940, Stadsarchief Leuven.

Kneedkamer van de margarinefabriek Usines Raymakers nv uit Lier, 1880 - 1925.

Concurrentie

In de concurrentie met de industrie verliest de landbouwsector vanaf het begin van de 20ste eeuw systematisch terrein.

De werkgelegenheid daalt in de tijdspanne 1896-1910 van ongeveer 775.000 naar 580.000 landbouwers. Het aandeel van de landbouw in de totale economisch actieve bevolking zakt in dezelfde periode eveneens fors, met name van 31% naar 22%.

Heroriëntering

Door de graancrisis ondergaat de Belgische landbouw ingrijpende wijzigingen die zich slechts geleidelijk doorzetten. Een van de grote wijzigingen is de opkomst van de commerciële groenteteelt.

De Mechelse regio groeit al voor 1900 uit tot het centrum hiervan. Parel op de kroon is de Mechelse bloemkool die tot buiten de landsgrenzen wordt verkocht.

Tuinbouw laat de boeren met overwegend kleine percelen toe om toch een leefbaar bedrijf te verkrijgen. Tal van fabrieksarbeiders winnen trouwens in bijberoep op een klein stuk land groenten voor commerciële doeleinden.

Het laden van bloemkolen in Mechelen. Foto Boerenbond, 1930. KADOC KU Leuven, Beeldarchief Boerenbond.

Thuisslacht van een varken, ca. 1945 - 1960, KADOC - KU Leuven, Fotocollectie Boerenbond.

Vlees voor iedereen

Vlees was lang het voorrecht van de rijke burger. Door de stijgende welvaart na 1895 en de toegenomen vleesproductie komt vlees ook op het bord van de gewone man.

Rond 1910 eet de gemiddelde Belg bijna evenveel varkens- als rundsvlees. Kip blijft echter nog een dure en exclusieve aangelegenheid.

De varkensslacht in de herfst: dat is feest! Een varken vetmesten is niet duur, terwijl de opbrengst aan vlees en vet hoog is. Zowat iedereen op de boerenbuiten kweekt dan ook een varken voor eigen gebruik.

Van een intensieve veehouderij is nog geen sprake, maar geleidelijk aan kent de marktgerichte veeteelt een forse uitbreiding. De voorkeur van de consument gaat uit naar vet vlees, dat voedzamer wordt geacht.

Fruitteelt op grotere schaal

Na 1900 breidt de fruitteelt aanzienlijk uit. De aanplant van hoogstamboomgaarden, maar ook van klein fruit zoals frambozen, gebeurt voortaan op commerciële basis.

Het doel is niet alleen de verkoop van de producten op zich, maar vaak levert men ook via contractteelt fruit voor de productie van stroop of fruitconserven.

Plukkers rusten uit in hoogstamboomgaard, 1910, Collectie Familie Theo Broers.

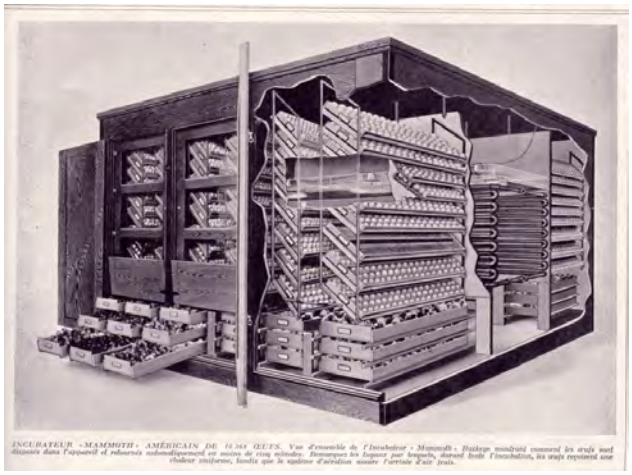

'Mammoet' broedmachine uit de Verenigde Staten, ca. 1920-1930.

De kip en het ei

De commerciële pluimveeteelt groeit eind 19de eeuw uit tot een lucratieve sector. Kippen en vooral eieren vinden steeds meer afzet bij een koopkrachtig (vooral stedelijk) publiek.

Gedragen door de economische welvaart van de jaren 1920 kent de sector een eerste belangrijke mechanisering en schaalvergroting. De introductie van broedmachines, veelal ingevoerd vanuit de Verenigde Staten, maakt de groei van de pluimveestapel na de Eerste Wereldoorlog mogelijk.

De warmte komt van een petroleumlamp of van een kolenkachel. In de vlakbroedmachine moeten de eieren nog met de hand worden gekeerd. De trommelbroedmachine lost dit probleem op.

Meer gras

Een zeer belangrijke ontwikkeling is de opvallende toename van het grasland (weiden en hooiland). Omstreeks 1880 bestaat nog geen 20% van het Belgisch landbouwareaal uit grasland.

Kort na de Tweede Wereldoorlog schommelt dat aandeel tussen 45 % en 50%. Oorzaak hiervan is de toename van de rundveestapel, als gevolg van de heroriëntering van de Belgische landbouw.

Boerenfamilie op weidegrond met enkele koeien en een paard te Neerpelt, 1931, KADOC KU Leuven, Archief KVLV.

Eerste mechanisering

Stilaan en bijna geruisloos verdwijnen de landarbeiders en dagloners na 1900 uit beeld. Tallozen vinden in de industrie een nieuwe en alleszins beter betaalde job.

De boer kan door harde arbeid en inzet van alle familieleden het werk op het veld en in de stal rondkrijgen. Voor de grootste boerenbedrijven is het tekort aan landarbeiders de aanzet tot de eerste mechanisering.

Locomobiel op stoomkracht met 9 tot 12 p, voor aandrijving van een grote dorskast, 1914, in: Ronse, Alfred en Raison, Théo, 'Fermes types & constructions rurales en West-Flandre', Charles Beyaert, Brugge, 1918.

Amerikaanse tractor van het merk Moline op een veld in Wallonië, 1922, Centre d'archives de la Fédération Wallonie-Bruxelles.

Opkomst van de tractor

Volgens de landbouwtelling van 1910 zijn er ongeveer 750 'locomobiles'. Deze toestellen leveren drijfkracht voor ondermeer dorsmachines.

De eerste, zware locomobiles worden met paarden naar het veld gesleept. De eerste tractor met brandstofmotor wordt in 1904 vanuit Groot-Brittannië in België ingevoerd.

Tijdens het interbellum zijn tractoren nog steeds een zeldzaamheid op de Belgische akkers. Trekkracht komt dan nog altijd vooral van paarden.

Machinefabrikanten als motor

In de mechanisering van de Belgische landbouw spelen de machinefabrikanten geen onbelangrijke rol.

Gerichte publiciteit naar de sector moet bijdragen tot een grotere verspreiding en dus hogere winsten voor de bedrijven. Vakbladen en de landbouwpers becommentariëren de nieuwste snufjes.

Reclamefolder voor de maaimachine La Française, gefabriceerd door J. Cummings uit Orléans, ca. 1900.

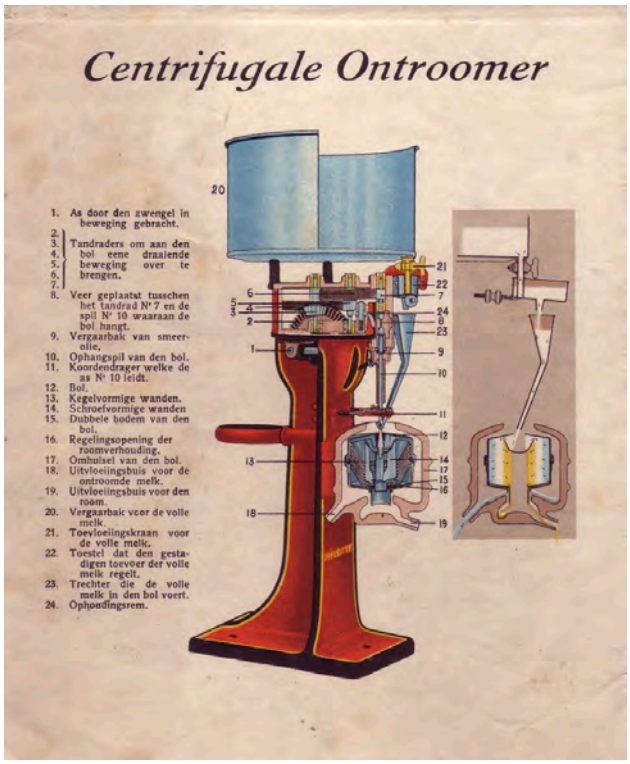

Reclamefolder van een centrifugale ontromer met uitleg per onderdeel, ca. 1900 - 1930, Collectie Zuivelmuseum.

Ontromen in een handomdraai

Om boter te maken moet de melk eerst ontroomd worden en vervolgens gekarnd. Eeuwenlang gebeurt dat handmatig met een stootkarn.

Op het einde van de jaren 1880 fabriceert Jules Mélotte uit Remicourt bij Luik een handige melkontromer, waarmee hij internationale faam verwerft. Andere firma's, waaronder Persoons uit Tildonk, volgen al snel dit voorbeeld.

De ontromer vraagt weinig energie en kan met de hand worden bediend, werkt snel en is nauwelijks onderhevig aan slijtage. En de boerin kan de ontromer gemakkelijk bedienen, zo luidt de reclame.

Het handige en bovenal goedkope toestel zorgt ervoor dat de productie van boter nog tot in de jaren 1920-1930 op relatief grote schaal bij de boer thuis gebeurt.

Melk van de fabriek

Hand- en stoommelkerijen verdringen vanaf de late negentiende eeuw langzaam de melkverwerking op de boerderij.

De gecentraliseerde verwerking van melk neemt vooral een hoge vlucht vanaf de jaren 1920. Er zijn immers steeds minder helpende handen beschikbaar op de boerderij, gezien de hoge lonen van knechten en dagloners.

Bovendien zou de melkerij meer aandacht schenken aan kwaliteit, hygiëne en een hogere prijs bieden. Rond 1940 verwerken de melkerijen (private en coöperatieve bedrijven) ongeveer de helft van de totale melkproductie.

Binnenzicht handmelkerij, jaren 1930, KADOC KU Leuven, Fotocollectie Boerenbond.

Publiciteit voor dorsmachine Rhenania van de firma Ködel&Böhm, 1918-1940, Collectie Stefan Heylenbosch.

Dorsmachines

De eerste landbouwmachine die doorbreekt, is de dorsmachine. Een dorskast aangedreven door een stoommachine levert voor de Eerste Wereldoorlog een indrukwekkend spektakel op.

België telt er volgens de landbouwtelling van 1880 precies 6930, of bijna één voor alle bedrijven vanaf 30 hectare.

In deze jaren is de mechaniseringsgraad in Wallonië veel hoger dan in het noorden van het land. Pas na de Eerste Wereldoorlog zal dat verschil weggewerkt worden.

Het Belgische trekpaard

Het grote succes van de Belgische trekpaarden, bij het ruime publiek beter gekend onder de naam 'Brabanders', dateerde van het einde van de negentiende eeuw.

De logge landbouwwerktuigen die toen vanuit de Verenigde Staten en Engeland worden ingevoerd, vereisten op zware leembodems veel trekkracht.

In 1929 zijn maar liefst 299.000 dieren werkzaam in de Belgische landbouw. Tussen 1950 en 1959 daalt het aantal trekpaarden van 187.000 tot 138.000, terwijl het aantal landbouwtractoren toeneemt van 8.000 tot 41.000.

Driespan boerenpaarden met zaaimachine, 1930 - 1970, Collectie Paul De Brauwer.

Wetenschap en toegepast onderzoek

De ontdekking door Liebig in 1839 dat planten niet alleen door natuurlijke, maar ook door kunstmatig samengestelde meststoffen kunnen worden gestimuleerd om te groeien, betekent zonder meer een revolutie in de landbouw.

Zowel de overheid als de verschillende boerenbonden promoten vanaf de eeuwwisseling sterk het gebruik van kunstmatige meststoffen.

Reclame voor de meststof Zwavelzuur Ammoniak, 1925-1950, Stadsarchief Leuven.

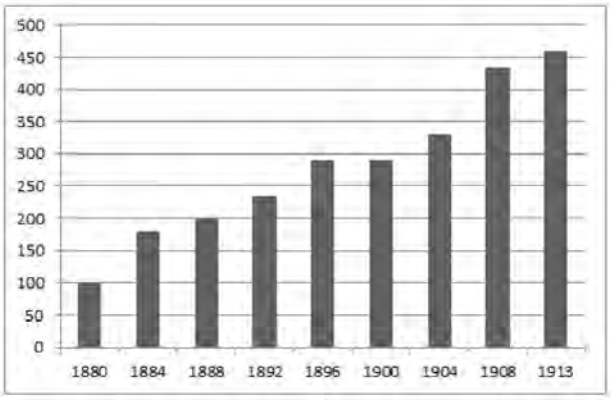

Evolutie van het minerale meststoffenverbruik in België tussen 1880 en 1913 (1880= 100).

Hulpmeststoffen

Bij het begin van de twintigste eeuw kent België de hoogste rendementen ter wereld voor rogge, gerst, haver en aardappelen en op één na de hoogste voor suikerbieten.

Ter verklaring wordt naar het kunstmestverbruik gewezen. Rond 1900 al wordt het gebruik van chemische meststoffen in België als normaal beschouwd, naast het aanwenden van de natuurlijke mest van dieren en planten.

Zuiver van ras

De groeiende vraag naar vlees noopt de boeren tot een grotere veestapel. Maar het Belgische vee is door onzorgvuldig kruisen weinig raszuiver, wat de productieve eigenschappen negatief beïnvloedt.

Provinciale landbouwmaatschappijen, landbouwcomicen en vrije verenigingen van veekwekers leggen daarom stamboeken aan waarin dieren met de gewenste kwaliteiten worden geregistreerd.

Tientallen veekweeksyndicaten worden opgericht die alle een verbetering van het ras tot doel hebben.

Jury keurt koeien en stieren van het West-Vlaams rood ras op een landbouwprijskamp in de Polders, ca. 1939, in: Vander Vaeren, Julien, 'Le livre d'or de l'agriculture belge', Thill, Bruxelles, 1939.

Microscopiezaal van de Rijkslandbouwhogeschool in Gembloux, ca. 1920, KADOC KU Leuven, Fotocollectie Boerenbond.

Onder de microscoop

Het blijkt niet eenvoudig om de resultaten van het toegepast landbouwonderzoek tot bij de boer te brengen. Onderzoek en hoger onderwijs blijven eerder elitair.

Het zal pas onder impuls van de boerenbonden en de ontwikkeling van het middelbare landbouwonderwijs voor jongens én meisjes zijn dat er in de jaren 1920-1930 stilaan resultaten worden geboekt.

Boerenbedrog?

Ook de rol van de industriële en commerciële ondernemingen in de kennisoverdracht mag niet worden vergeten. Met reclame in kranten en tijdschriften, aantrekkelijke folders, publicitaire stands en demonstraties op jaarbeurzen en veemarkten prijzen ze steeds weer hun waren aan.

De onwetendheid bij de boeren wordt soms maar al te graag uitgebuit: vervalsingen zijn frequent. Ook inzake fraudebestrijding spelen overheid en boerenbonden een cruciale rol.

Reclame voor zwavelzure ammoniak als kunstmest, ca. 1920-1930, Stadsarchief Veurne.

Stand van Bonaparte Nikelmann en zoon, fabrikanten machines en werktuigen voor landbouw en melkerij te Salm-Chateau, ca. 1900-1925, Collectie Fedagrim.

Jaarmarkten en veeprijskampen

Van oudsher heeft elk centrum zijn markt. Een jaarmarkt is dan weer een extra feestelijke gebeurtenis die zelfs meerdere dagen in beslag kan nemen. Halverwege de negentiende eeuw duikt het fenomeen van de landbouwtentoonstellingen op.

Vaak onder impuls van de lokale comicen en later de boerengildes worden deze manifestaties aangegrepen om de nieuwste landbouwtoestellen tentoon te stellen, te kopen en te verkopen en om veeprijskampen te organiseren. Voor vele kleinere locaties is de landbouwtentoonstelling het evenement van het jaar.

Voorlichting en onderwijs

Het Ministerie van Landbouw speelt een enorme rol in de voorlichting van de boeren. Ze organiseert voordrachten en tentoonstellingen, het aanleggen van proefvelden, de inrichting van staatslabo's voor de controle van grondstoffen en eetwaren.

Tuinbouwschool van Wetteren, ca. 1939, in: Vander Vaeren, Julien, 'Le livre d'or de l'agriculture belge', Thill, Bruxelles, 1939.

Laboratorium landbouwinstituut Universiteit Leuven rond 1900, Collectie Université Catholique de Louvain-La-Neuve.

Het Institut Agronomique

Het zijn belangrijke impulsen. Daarbij wordt ook steeds getracht om via eenvoudige middelen zoals affiches, prentbriefkaarten, krantenartkels enz. de bevolking te bereiken.

Als tegenhanger van het liberaal geachte Gembloux wordt in 1878 aan de Leuvense universiteit een Institut Agronomique opgericht. Katholiek van inslag ziet het instituut van bij zijn ontstaan een zekere missionaire taak weggelegd.

Tegelijk wordt een wetenschappelijk niveau bereikt dat dat van Gembloux al snel overstijgt. Vanaf 1920 zal ook in Gent een Nederlandstalige opleiding tot landbouwingenieur bestaan.

Huishoudonderwijs

Onder impuls van het Ministerie van Landbouw, opgericht in 1884, wordt werk gemaakt van de uitbouw van een landbouwonderwijsnet. Vanaf 1890 is er sprake van een echte onderwijsgolf die heel wat landbouwscholen tot stand brengt.

Landbouwhuishoudscholen moeten meisjes van het platteland voorbereiden op hun latere taak als huisvrouw. België speelt omstreeks 1900 inzake landbouwhuishoudonderwijs een voortrekkersrol in Europa.

Het landbouwhuishoudonderwijs in Ronse, ca. 1925-1940, KADOC KU Leuven, Archief Zusters van Barmhartigheid Ronse.

Les in de melkerij in Heverlee, 1931,
Collectie Congregatie van de Zusters Annuntiaten van Heverlee.

De verspreidig van het landbouwonderwijs

Een tweede onderwijsgolf manifesteert zich in de jaren 1920. Mede onder impuls van de Boerenbond verspreidt het landbouwonderwijs zich over heel Vlaanderen.

De aanleg van proefvelden, metingen in bos en veld, onderricht op het vlak van hygiëne helpen het scholingsniveau van boer en boerin op te krikken. Tegelijk vormen die scholen het ideale verspreidingskanaal waarlangs de resultaten van de wetenschap kunnen worden gecommuniceerd.

Samenwerkingsverbanden

De agrarische crisis van de late negentiende eeuw stimuleert de boeren om de krachten te bundelen. In eerste instantie verenigen zij zich om door samenaankoop lagere prijzen te bedingen. Tegelijk wordt het fenomeen van de vervalsing aangepakt.

Meerdere vrije landbouwverenigingen worden opgericht. Niet de eerste, maar gaandeweg wel de grootste belangenvereniging van boeren in België, is de Boerenbond. Van bij zijn ontstaan in 1890 is hij gericht op de macht van het getal.

Vlag van de Belgische Boerenbond ter gelegenheid van het 35-jarig bestaan, 1926, KADOC KU Leuven, Collectie Boerenbond.

Voorpagina van het ledenblad de Boer van 25 juni 1910, KADOC - KU Leuven, Collectie Boerenbond.

Ieder voor allen

Steeds meer boeren sluiten aan, wat dan weer zijn impact op de politieke besluitvorming doet groeien. Rond 1930 is de Boerenbond een machtig apparaat dat zijn leden een heel gamma aan diensten kan aanbieden.

De liquidatie van de Middenkredietkas 'de bank van de Boerenbond' in de crisisjaren 1930 slaat weliswaar in als een bom, maar betekent geenszins het einde van de organisatie.

Van landbouwcomices naar coöperatieven

Het systeem van de overheid om via lokale landbouwcomicen de boeren te bereiken heeft slechts beperkt succes. Met de opkomst van de boerenbonden verdwijnen de comices naar de achtergrond. Hun rol beperkt zich meestal tot het organiseren van "overigens zeer gewaardeerde" landbouwtentoonstellingen of jaarmarkten.

Het prototype van de coöperatieve samenwerking tussen boeren is de lokale coöperatieve melkerij. Elk dorp, zelfs elk gehucht heeft wel zijn melkerij, vaak gebouwd in de typische 'melkerijstijl'. De kleinschaligheid van de meeste melkerijen houdt echter in dat hen na de Tweede Wereldoorlog veelal geen lang leven meer beschoren is.

Stoommelkerij St.-Genoveva in Oplinter, ca. 1910, Académie Royale de Belgique, Prentkaartenverzameling Belfius Bank.

Verkiezingsaffiche voor de Belgische Socialistische Partij (BSP), 1936, Collectie AMSAB - Instituut voor Sociale Geschiedenis.

Boerenprotest en boerenstem

De scherpe economische crisis van de jaren 1930 en het onvermogen van de Boerenbond om de problemen (lees: de lage prijzen) aan te pakken, voeden het ongenoegen onder de landbouwbevolking.

In 1937 wordt het Boerenfront opgericht in Heist-op-den-Berg. Deze nieuwe landbouwersvereniging omschrijft zichzelf als neutraal, maar heeft uitgesproken Vlaams-nationalistische en rechtse sympathieën. Aangezien het Boerenfront voor de Tweede Wereldoorlog slechts 25.000 tot 30.000 leden telt, blijft de dominantie van de Boerenbond in Vlaanderen onbedreigd.

De verruiming van het kiesrecht in 1893 werkt de politieke strijd om de stem van het platteland en de boeren in de hand. Landbouwers worden regelmatig bestookt met propaganda uit diverse politieke hoeken.

Maar liberalen en socialisten krijgen moeilijk voet aan de grond op de 'boerenbuiten'. Het Vlaamse platteland blijft nog lang de machtsbasis van katholieke politici.

Flinke huisvrouwen, goede moeders

Het nieuwe Ministerie van Landbouw erkent vanaf zijn ontstaan de betekenis van de vrouw op het boerenbedrijf. De ontwikkeling van landbouw(huishoud)onderwijs voor meisjes is daarvan het bewijs.

De oprichting van katholieke boerinnengilden vanaf 1906 gaat daarop verder. Door middel van lessenreeksen, gerichte publicaties en vele vormende activiteiten wordt getoond wat de boerin en later vooral de ideale huisvrouw, moet zijn en kunnen.

Affiche om de activiteiten van de Boerinnenbond aan te prijzen, ca. 1920 - 1935.

CAG
Centrum Agrarische Geschiedenis

Atrechtcollege | bus 5308
Naamsestraat 63
3000 Leuven
België

+32 (0)16 32 35 25
contact@cagnet.be

De teksten op deze website mogen vrij gebruikt worden met bronvermelding: www.cagnet.be - Centrum Agrarische Geschiedenis.